

ANNEX

‘What? Who?’

**An Introduction to Translation
and translators**

Index

Index	2
<i>The Man Who Married Himself</i> by Charlie Fish	3
Email exchange with Charlie Fish	7
Hand-out for the participants of the experiment: 'How does the translator influences the translation?'	12
Translations of the participants of the experiment	15
TRANSLATOR 1	15
TRANSLATOR 2	16
TRANSLATOR 4	18
TRANSLATOR 5	19
Transcript of the interview with Francesc Parcerisas	20
Interview with Sergi Ramírez (Lonely Planet translator)	29
Questions about the role of the translator to Gemma Gorga López	32

The Man Who Married Himself by Charlie Fish

'Why not?'

With those two words, my good friend Reverend Zatarga changed the course of my life. When he said them to me, he had just spent two hours on the telephone with Bishop Fleming discussing various sections of the Bible in excruciatingly fine detail. He pointed out that Leviticus warns Christians not to marry their sister, aunt, mother, mother-in-law, daughter or even their granddaughter (should they be tempted). But nowhere in the good book is there a rule against marrying oneself. So when I told Reverend Zatarga that was exactly what I wanted to do, he eventually conceded those two fateful words:

'Why not?'

Of course, the Bible also neglects to forbid anyone from marrying great-grandmothers, tables or pet fish. I wouldn't be surprised to learn that Bishop Fleming ended up marrying his beloved French poodle as a result of all this. Or his blanket - after all he's been sleeping with it for years. Anyway, once I convinced the good Reverend to let me marry the man of my dreams, I had to convince my mother and father. I'd have to say that between an international religion, firmly established for two millennia, and my own humble parents, my parents were far more difficult to persuade.

My mother just wouldn't take it seriously at first. OK, very few people took it seriously, but I needed her to know I meant it. She kept asking me silly things like 'Why marry - you can just live with yourself?' or 'What will you wear for the wedding?'

And sadly, it drove my father quite mad. Literally. For years after the wedding he spent days typing up articles for a wide variety of news journals, record books and space administration newsletters claiming that he was the first person to have had sex in space. He seemed quite convinced, despite the fact that the closest he had come to space was the big button on his computer keyboard. When asked who he had allegedly had sex with, he would usually

pause briefly for dramatic effect, turn his wild eyes towards you and yell shrilly: 'Myself!'

I would have hoped that I could trust my best friends to be sympathetic towards my cause, but I think it was all a bit of a joke for them. They were often supportive, but after the wedding they just spent a lot of time making fun of me. Some of the wedding presents I received from them were quite demeaning: pornographic magazines, silk gloves, even a ceiling mirror. And I'm disappointed in them for not stifling their mirth when Reverend Zatarga recited the marriage vows: 'Will you keep yourself as a husband, to live as one in marriage? Will you love and comfort yourself, obey and honour yourself in sickness and in health, and be faithful to yourself as long as you shall live?' I swear one of my friends wet himself laughing.

I had a great honeymoon in Las Vegas, gambling away all my savings with nobody to nag me about how much money I was spending. I had a penthouse suite in the Luxor hotel for the night of consummation . . .

I had many reasons for getting married when I did, apart from the tax benefits of course (trying to make the tax inspector understand that I was my own spouse was hell, though). Ever since I understood the concept of wedlock, I longed for a partner that I could trust. I wanted to have someone with me always, to whom I could tell all my deepest, darkest secrets without having them laugh at me. Unfortunately, although getting girlfriends was usually not too big a problem for me, I tended to have excruciatingly bad taste. Then I realised that my perfect partner was closer to home than anyone could have realised.

Altogether, I think the marriage was a great success for the most part. I rarely argued with my spouse; in fact I found myself to be the best conversation holder around. The few times that I did argue, I always won. And the sex was, well - it was whatever I made of it. There was some media intrusion of course, lots of cheap journalists trying to cash in on this unusual union. I found some of their articles amusing, and others quite offensive, especially the ones dubbing me the most conceited and/or narcissistic man in the world. I don't think I'm such an egotist, I just happen to enjoy my company.

I suppose it was a hormonal thing, a stage of life or something, that made me suddenly crave a child. The cliché is that I realised I was mortal, and I therefore wanted to pass on my genes. So after many days weighing up the pros and cons I decided to split up from my husband in order to find a wife. I had a chat with Reverend Zatarga, and he informed me that I couldn't just file for a divorce on a moment's notice. I had to have legitimate justification. Curiously, wanting a baby wasn't on the list of good reasons to divorce.

As the good Reverend explained, I could only divorce if I had been living apart from my spouse for at least a year which would be difficult without major surgery or if my spouse had treated me cruelly or been imprisoned for at least a year. I wasn't particularly willing to beat myself up a bit or lounge around in prison just so I could divorce myself. That left one option: Adultery. I just had to have sex with someone other than myself; normal, straight, human sex, and I could be free from the bonds of marriage.

And so it was that I reluctantly removed my wedding ring and started searching for a mate. My friends were cruel about it, saying that I was separating to stop myself from going blind. I think my mother was relieved when I told her that my relationship with myself was coming to an end. My father just paused for dramatic effect, turned his wild eyes towards me and yelled shrilly: 'Myself!' Maybe he really is on another world.

I expected it to take me quite a while to find someone who was both willing to sleep with me and who hadn't read the newspapers enough to know that I was already married, but I soon found a plain-faced Malaysian girl who was relatively easy to seduce. The sex was, to be honest, rather disappointing. It seemed that she knew almost nothing of what turns a man on, whereas by that point I myself had become quite an expert. I suppose it wasn't great for her either - I wasn't practised in pleasuring members of the fairer sex.

The divorce was easy after that. It seemed that the church was keen to split me apart, as if my marriage had been a big mistake. I felt quite lonely for several months after the break-up. At least the local psychiatrist (specialising in multiple

personality disorders) stopped sending me his damned business cards every week.

It took me nearly a decade to find a good wife who didn't think she'd be marrying into a threesome. Most of that time was just waiting for the media to forget about 'The Man Who Married Himself'. Meanwhile, I wrote an autobiography with that very title. Included in the book was a detailed account of my marriage to myself, including the ups and downs of living with myself, how I dealt with everyone's criticism of me and my husband, and some intimate details of my relationship. I think it was these sections that made the book a real success when it was published some years later. People were just curious to read about the implications of such an unusual marriage. I suppose it made people think. They would read my book and ask themselves: 'Am I easy to live with? If I had to live with me, could I do it?' They all stopped searching for their Mister or Little Miss Right for just a moment to ask themselves if they would ever make a good spouse for anyone.

I didn't hear of any copycat self-marriages, which probably either means the media lost interest or the church is determined not to let it happen again. Anyway, that's all behind me now. My wife and I have just moved into a new home, big enough to accommodate our new child when he is born. I am happy now. In fact, right now I can't wipe the smile off my face. You see, our next door neighbours are Bishop Fleming and his lovely wife, the French poodle.

NOTE: The underlined paragraphs mark the parts that had to be translated by the participants of the experiment.

Email exchange with Charlie Fish

5 de mayo de 2014,
13:01

Xxxxx Xxxxx <xxxxxxxxxxxxxxxxx@gmail.com>

Para: charlie@fictionontheweb.co.uk

Dear Mr. Fish,

I'm a student from Spain who is doing a research project about literary translation. One of the items of it is an experiment in which different people translate the same short story, and I've chosen your story, *The Man Who Married Himself* to do it.

The reason I'm writing to you is to make sure that you allow me to use it. It is only for academic purposes and I won't receive any economic benefits from it.

Looking forward to your reply,

Thank you very much in advance

Yours sincerely,

Xxxxx Xxxxx

5 de mayo de 2014,
23:25

Charlie Fish <charlie@fictionontheweb.co.uk>

Para: Xxxxx Xxxxx <xxxxxxxxxxxxxxxxx@gmail.com>

Hi xxxxx,

Thanks for your message and your interest in my story. Yes, you have permission to translate *The Man Who Married Himself* for your studies.

Thanks,
Charlie

Visit Charlie Fish's FICTION on the WEB
www.fictionontheweb.co.uk

19 de mayo de 2014,
19:14

Xxxxx Xxxxx <xxxxxxxxxxxxxxxxx@gmail.com>

Para: charlie@fictionontheweb.co.uk

Cco: merce.jordana.prof@ies-dauro.cat

Dear Mr. Fish,

I wrote you an email two weeks ago asking for your permission to translate your story 'The Man Who Married Himself'. Thank you for giving it to me.

Could it be possible for you to answer some questions concerning the story and the influences and inspiration to write it? I would send them to you and you could reply

them and send them back. Obviously just as long as you are comfortable with it.

Thank you very much in advance
Yours sincerely,

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

Charlie Fish <charlie@fictionontheweb.co.uk>
Para: Xxxxx Xxxxx <xxxxxxxxxxxxxxxxx@gmail.com>

20 de mayo de 2014, 10:52

Hi Xxxxx,

Yes, feel free to send me questions and I will gladly send you a response.

Thanks,
Charlie

Visit Charlie Fish's FICTION on the WEB
www.fictionontheweb.co.uk

Xxxxx Xxxxx <xxxxxxxxxxxxxxxxx@gmail.com>
Para: Charlie Fish <charlie@fictionontheweb.co.uk>

21 de mayo de 2014, 18:58

Hello Mr. Fish,

In the attached document there is the brief interview I talked you about.

Thank you very much for helping me in my research project!

Xxxxx

Charlie Fish <charlie@fictionontheweb.co.uk>
Para: Xxxxx Xxxxx <xxxxxxxxxxxxxxxxx@gmail.com>

26 de mayo de 2014,
18:48

Hi Xxxxx,

Sorry it took me a while to get back to you. I've attached my answers to your questions - please feel free to follow up if you have any further questions.

Thanks,
Charlie

Visit Charlie Fish's FICTION on the WEB
www.fictionontheweb.co.uk

Interview with Charlie Fish

You studied Law, but in your biography it is said that you've never worked on anything related to your degree. Do you think that what you study really matters when you want to dedicate yourself to something or is it just a plan B, something to rely on in case your pursuit of your big dreams fails?

The culture of higher education in the UK means that you are usually about 16 or 17 years old when you choose what you want to study at University. For me, that was much too young. I had not yet worked out what would absorb and fascinate me in life. If I had waited a few more years, I would surely have chosen a different degree. In fact, at the time, I just made a list of degrees that sounded interesting, closed my eyes, and stuck a pin in the list. As it was, I enjoyed my years at University and got a lot out of them, but the actual content of my degree was fairly incidental.

What was your source of inspiration to write the story?

The idea of someone marrying himself tickled me, and I wanted to write a story that explored the comic possibilities and also encouraged the reader to think about his or her own prejudices. It was important for me that the main character was a (relatively) normal, sane person that readers could identify with - just because he married himself shouldn't mean that he was crazy or that he thought of himself as two people.

The story questions the institution of marriage. Even in a secular society, marriage is a deeply ingrained tradition teeming with expectations and prejudices. Questioning the nature of that tradition can be surprisingly controversial: Should people of the same gender be allowed to marry? Should marriage always be between only two people? Is a person less successful in life if they have not married by a certain age? Is marriage necessary to bring up children? This story does not ask all of these questions directly, but it does highlight the fact that questioning the norms of marriage can be curiously contentious in our society.

Could you describe the personality of the main character in three words?

Self-absorbed, earnest, naïve.

At the beginning of the story, when the main character announces to his parents he's going to marry himself, the mother just seems concerned about things such as what to wear for the occasion or the alternatives to marriage, but not about the fact her son wants to marry himself. Is this just to make the story more surrealistic or just to reflect that the mother didn't believe at all his son was capable of doing that?

Partly to show that the mother didn't take him seriously, and partly some cheap gags!

The man dated girls before marrying himself. Is the sexuality of the character left aside of the story or he didn't care about the gender of his partners as long as he or she was his soulmate?

The sexuality of the character is purposely left aside in the story.

Do you think the situation the story describes could become a reality in the future?

It already has become a reality. Since I wrote the story (over 15 years ago now), I've seen reports of several self-weddings. The concept even has its own Wikipedia page: <http://en.wikipedia.org/wiki/Self-marriage>

Hand-out for the participants of the experiment: 'How does the translator influences the translation?'

EXPERIMENT: how does the translator influence the translation?

Guideline

- Any dictionary can be used, either paper or online. Write down the dictionaries used during the translation.
- Translators such as Google Translate aren't allowed.
- Read the whole story and then translate the selected paragraphs or parts (underlined).
- After translating it, you'd be asked to answer a few questions related with the process and the results.

Biography of the author

Charlie Fish, the author of the story, was born in Mount Kisco, New York. He moved between Old and New England several times and he is now established in London. He studied Law but none of the variety of jobs he has done are remotely connected to it. He is married to Emma Smith.

His interests include writing, scuba diving, voluntary work and playing Scrabble.

He is the editor of FICTION on the WEB

Interview with the author

You studied Law, but in your biography it is said that you've never worked on anything related to your degree. Do you think that what you study really matters when you want to dedicate yourself to something or is it just a plan B, something to rely on in case your pursuit of your big dreams fails?

The culture of higher education in the UK means that you are usually about 16 or 17 years old when you choose what you want to study at University. For me,

that was much too young. I had not yet worked out what would absorb and fascinate me in life. If I had waited a few more years, I would surely have chosen a different degree. In fact, at the time, I just made a list of degrees that sounded interesting, closed my eyes, and stuck a pin in the list. As it was, I enjoyed my years at University and got a lot out of them, but the actual content of my degree was fairly incidental.

What was your source of inspiration to write the story?

The idea of someone marrying himself tickled me, and I wanted to write a story that explored the comic possibilities and also encouraged the reader to think about his or her own prejudices. It was important for me that the main character was a (relatively) normal, sane person that readers could identify with - just because he married himself shouldn't mean that he was crazy or that he thought of himself as two people.

The story questions the institution of marriage. Even in a secular society, marriage is a deeply ingrained tradition teeming with expectations and prejudices. Questioning the nature of that tradition can be surprisingly controversial: Should people of the same gender be allowed to marry? Should marriage always be between only two people? Is a person less successful in life if they have not married by a certain age? Is marriage necessary to bring up children? This story does not ask all of these questions directly, but it does highlight the fact that questioning the norms of marriage can be curiously contentious in our society.

Could you describe the personality of the main character in three words?

Self-absorbed, earnest, naïve.

At the beginning of the story, when the main character announces to his parents he's going to marry himself, the mother just seems concerned about things such as what to wear for the occasion or the alternatives to marriage, but not about the fact her son wants to marry himself. Is this just to make the story more surrealistic or just to reflect that the mother didn't believe at all his son was capable of doing that?

Partly to show that the mother didn't take him seriously, and partly some cheap gags!

The man dated girls before marrying himself. Is the sexuality of the character left aside of the story or he didn't care about the gender of his partners as long as he or she was his *soulmate*?

The sexuality of the character is purposely left aside in the story.

Do you think the situation the story describes could become a reality in the future?

It already has become a reality. Since I wrote the story (over 15 years ago now), I've seen reports of several self-weddings. The concept even has its own Wikipedia page: <http://en.wikipedia.org/wiki/Self-marriage>

NOTE: Following there was the story The Man Who Married Himself exactly as the one you can find in this document (p.3)

Translations of the participants of the experiment

TRANSLATOR 1

Tenia moltes raons per casar-me quan ho vaig fer, deixant de banda els avantatges fiscals, és clar (tot i que intentar fer entendre a l'inspector d'hisenda que jo era l'espòs de mi mateix va ser ben complicat). D'ençà que vaig tenir prou enteniment per comprendre el concepte de matrimoni, havia anhelat tenir una parella en qui poder confiar. Volia tenir algú sempre al meu costat, a qui poder explicar els meus més profunds i foscos secrets i que no se'n rigués de mi. Per desgràcia, encara que en general tenir nòvies no em va suposar cap problema, sí que tendia a un mal gust terrible. Em vaig acabar adonant que la parella perfecta la tenia més a prop de casa del que ningú mai hagués imaginat.

Crec que en general el meu matrimoni va ser un èxit. No em discutia gairebé mai amb la meva parella; de fet, trobava que era el millor conversador a l'abast. Les poques vegades que vam discutir, sóc jo qui va guanyar. I el sexe era... el que jo en feia que fos. Hi va haver algunes intrusions de mitjans, és clar; un munt de periodistes de pacotilla intentant treure profit d'aquesta unió gens habitual. Alguns dels articles els vaig trobar divertits, d'altres força ofensius, sobretot els que em titllaven de l'home més cregut i/o narcissista del món. No crec pas que sigui així d'egoista; simplement el que passa és que gaudeixo de la meva companyia.

Devia ser una qüestió d'hormones suposo, una etapa de la vida o alguna cosa així, que em va fer de cop i volta voler un fill tant sí com no. El tòpic diria que em vaig adonar que sóc mortal, i per això volia transmetre els meus gens. Així doncs, després de molts dies sospesant els pros i els contres, vaig decidir separar-me del meu home i buscar-me una dona. Vaig parlar-ne amb el reverend Zatarga, i em va advertir que no podia fer una demanda de divorci així com així. Havia de tenir una justificació legítima. Curiosament, el fet de voler un fill no estava a la llista de les bones raons per divorciar-se.

TRANSLATOR 2

Tenia moltes raons per casar-me quan ho vaig fer, a part dels beneficis fiscals, per suposat (tot i que intentar de fer entendre a l'inspector d'impostos que jo era la meva pròpia esposa va ser un infern). D'ençà que vaig entendre el concepte de casament, vaig trobar a faltar un company en el qual pogués confiar. Volia tenir algú sempre amb mi, algú a qui pogués explicar els meus secrets més profunds i més obscurs sense que es rigués de mi. Malauradament, tot i que tenir novies normalment no era un problema massa gran per a mi, tendia a tenir un terrible mal gust. Llavors em vaig adonar que el meu company era més a prop de casa del que qualsevol ningú no s'hauria pogut imaginar.

En conjunt, penso que el matrimoni va ser un gran èxit, en gairebé tot. Rarament discutia amb la meva esposa; de fet, vaig trobar que jo era el millor conversador de per aquí. Les poques vegades que vaig discutir, sempre vaig guanyar. I el sexe era ..., bé..., era allò que jo volgués que fos. Per descomptat que hi va haver intrusions dels mitjans de comunicació, piles de periodistes barats intentant fer diners a costa d'aquesta unió inusual. Alguns dels seus articles els vaig trobar divertits, i altres força ofensius, especialment els que em motejaven com a l'home més presumptuós i/o narcisista del món. No crec pas que sigui així d'egoista, l'únic que passa és que gaudeixo de la meva companyia.

Suposo que era una qüestió hormonal, una fase de la meva vida o quelcom, que de cop va fer que tingués ganes de tenir un fill. El tòpic és que em vaig adonar que era mortal i per això volia transmetre els meus gens. Així que, després de molts dies sospesant els pros i els contres, vaig decidir separar-me del meu marit per tal de trobar una esposa. Vaig tenir una conversa amb el Reverend Zatarga i em va informar que no podia simplement sol·licitar un divorci sense previ avís. Havia de tenir una justificació legítima. Curiosament, voler tenir un fill no era a la llista de les bones raons per divorciar-se.

TRANSLATOR 3

Quan ho vaig fer, tenia molts motius per casar-me a part dels beneficis fiscals evidents (encara que intentar fer entendre a l'inspector d'hisenda que jo era l'únic cònjuge va ser un infern). Fins i tot després d'entendre el concepte de matrimoni, anhelava una parella amb qui confiar. Volia tenir sempre algú amb mi, algú a qui li pogués explicar els meus secrets més profunds i foscos sense que s'enriqués de mi. Malauradament, tot i que aconseguir nòvies normalment no era un gran problema per a mi, acostumava a tenir un mal gust terrible. Llavors em vaig adonar que la meva parella perfecta estava més a prop de casa del que ningú s'hagués pogut adonar.

En general, crec que el matrimoni va ser molt exitós en gran part. Gairebé mai vaig discutir amb el meu espòs. De fet, vaig descobrir-me a mi mateix com el millor conversador dels voltants. Les poques vegades que vaig discutir, sempre guanyava. I el sexe era, bé, era tot el que jo volia que fos. Evidentment hi havia alguna intrussió dels mitjans de comunicació, un munt de periodistes barats que intentaven fer diners d'aquesta unió inusual. Vaig trobar divertits alguns dels seus articles i d'altres bastant ofensius, sobretot els que em titllaven com l'home més cregut i/o narcisista del món. No crec que sigui un egòlatra, l'únic que passa és que disfruto de la meva companyia.

Suposo que va ser una cosa hormonal, una etapa de la vida o alguna cosa així, el que de sobte em va fer venir moltes ganes de tenir un nen. L'estereotip és que em vaig adonar que era mortal, i per tant, volia deixar en herència els meus gens. Així doncs, després de molts dies sospesant pros i contres vaig decidir separar-me del meu espòs per trobar una esposa. Vaig tenir una conversa amb el mossèn Zatarga i em va informar que no podia simplement sol·licitar el divorci a l'instant. Havia de tenir una justificació legítima. Curiosament, voler un bebè no era a la llista de bones raons per a divorciar-se.

TRANSLATOR 4

Tenia algunes raons per casar-me quan ho vaig fer, apart dels beneficis fiscals per suposat (encara que intentar de fer entendre a l'inspector d'hisenda que jo era el meu propi espòs fos un infern). Des de llavors vaig entendre el concepte de matrimoni, jo desitjava una parella a qui pogués creure. Volia tenir algú amb mi sempre, a qui pogués dir-li tot allò més profund, secrets foscos sense que ells riguessin de mi. Desafortunadament, encara que aconseguir novies no fos un gran problema per mi, jo tendia a tenir molt mal gust. Llavors em vaig adonar que la meva parella perfecte estava tant propera a casa que ningú se'n podia haver adonat.

Total, penso que el matrimoni és un gran èxit per la majoria. Jo rarament discutia amb el meu espòs; de fet em trobava a mi mateix sent el millor conversador del voltant. Les poques vegades que jo discutia, sempre guanyava. I el sexe era, bé – era qualsevol cosa que jo fes d'ell. Per suposat hi havia alguna intrusió dels mitjans, molts periodistes barats intentaven treure diners d'aquesta inusual unió. Vaig trobar divertits alguns dels seus articles, i altres bastant ofensius, especialment aquells que m'anomenaven l'home més cregut i/o narcisista del món. No penso que sigui un egoista només per gaudir de la meva pròpia companyia.

Suposo que era una cosa hormonal, una etapa de la vida o quelcom, que de sobte em feia desitjar un nen. El clixé és que em vaig adonar que era mortal, i per tant ho volia transmetre a través dels meus gens. Per tant després d'uns dies valorant els pros i els contres vaig decidir separar-me del meu marit per a poder trobar una dona. Vaig tenir una conversa amb el Reverend Zatarga, i em va informar que jo no podia demanar el divorci per qualsevol cosa. Havia de tenir una justificació legítima. Curiosament voler un nadó no era a la llista de bones raons pel divorci.

TRANSLATOR 5

Tenia unes quantes raons per casar-me quan ho vaig fer, apart dels avantatges d'impostos per suposat (intentar que l'inspector d'Hisenda entengués el concepte de que jo fos el meu propi marit va ser l'infern, però). Des que vaig entendre el concepte de matrimoni, desitjava una companya amb qui pogués confiar. Volia algú que sempre estigués amb mi, a qui pogués explicar-li tots els meus més profunds i foscos secrets sense que es riguessin de mi. Per desgràcia, tot i que aconseguir parella normalment no era un problema massa gran per mi, tendia a tenir terriblement mal gust. Llavors em vaig adonar que la meva parella perfecta estava més a prop de casa del que ningú s'hagués pogut adonar.

En conjunt, crec que el matrimoni va ser un gran èxit en la major part. Poques vegades discutia amb el meu marit; de fet, em vaig trobar a mi mateix per ser el millor conversador que hi havia. Les poques vegades que vaig discutir, sempre guanyava. I el sexe era, bé - era qualsevol cosa que fos capaç de fer. Hi va haver alguna intromissió dels mitjans, és clar, un munt de periodistes ordinaris intentant treure profit d'aquesta inusual unió. Alguns dels seus articles els vaig trobar graciosos, i altres bastant ofensius, especialment motejant-me com a l'home més cregut i narcisista del món. Jo no crec que sigui un egoista, només és per gaudir de la meva companyia.

Suposo que era una cosa hormonal, una etapa de la vida o alguna cosa així, que de sobte em va fer ànsies de tenir un nen. El clixé és que em vaig adonar que era mortal, i per tant volia traspasar els meus gens. Així que després de molts dies comparant els pros i contres, vaig decidir separar-me del meu marit amb l'objectiu de trobar una esposa. Vaig tenir una xerrada amb Reverend Zatarga, i em va informar que no podia demanar el divorci en qualsevol moment. Havia de tenir una justificació legítima. Curiosament, voler un nadó no estava en la seva llista de bones raons per divorciar-se.

Transcript of the interview with Francesc Parcerisas

Tenim per una banda la definició dels diccionaris “comuns”, que són definicions molt breus, que ho prenen [traduir] com una acció metòdica, però per altra tenim als traductors, als experts, que escriuen pàgines i pàgines d'escrits sobre què és la traducció. Però, deixant això de banda, què és per vostè, a nivell personal, la traducció?

La traducció és una operació que té dues cares que són molt importants. Una és llegir, llegir l'original, llegir-lo ben llegit, fer una lectura a poc a poc, més aprofundida, intentar saber tot el que conté aquest original. I la segona cara és, quan creus que saps això, intentar traspassar-ho, vertir-ho a una altra llengua d'arribada diferent. Aquesta que és la operació pròpiament de la traducció és una operació que té més o menys dificultat segons el que estiguis traduint. Però que jo crec que depèn molt del que tu entenguis que ha de ser el producte final, com ha de quedar aquella traducció, perquè, com tu dius, molt sovint la traducció s'ha vist com una operació purament filològica d'una llengua a l'altra, si s'assemblen o no s'assemblen, si tenen alguna connexió, si són de la mateixa família, si són molt distants... Però jo crec que l'aspecte lingüístic que és evidentment molt important perquè és el que veiem, de fet és com una mena de llenguatge xifrat per explicar moltes altres coses. Vull dir que de vegades no n'hi ha prou amb traduir una paraula, si aquella paraula en l'original té unes connotacions en el sentit, per el lloc, per l'època, per la cultura que un cop traduïda per una paraula que significa el mateix, que designa la mateixa cosa deixa de tenir-lo. [...] I és això, el que em sembla més difícil de reproduir, i aleshores per a reproduir això al llarg de la història hi ha hagut moltes teories que bàsicament també són dues: una que és acostar l'obra cap al lector de la traducció i una altra que és mantenir fidelitat a l'obra i distanciar-se del lector. O sigui fer una traducció que sigui més entenedora, més intel·ligible pels lectors de la llengua d'arribada, facilitar-los l'accés a l'original, i l'altre que és mantenir el respecte a l'original i mantenir-se molt a prop de l'original i que el lector s'espavili.

Això que deies sobre entendre la intenció de l'autor. Hi ha la idea aquesta de que la traducció és agafar el Google Translate on simplement poses el text i et dóna una cosa que pot tenir més sentit o en pot tenir menys.

Perquè aquesta primera part d'entendre l'original, aquí es veu que no n'hi ha prou amb una màquina que tradueixi paraula per paraula. Ni amb una màquina ni amb una persona, perquè hi ha moltes traduccions, en les traduccions literàries també, però sobretot traduccions d'aquestes que són traduccions comercials, informatives, turístiques, de productes, són molt i molt dolentes, perquè estan fetes no amb màquines, però potser amb gent que no saben traduir. Que coneixen la llengua, però que no saben com traduir. I fans servir unes expressions que no són pròpies d'aquella llengua. [D'aquestes barreres lingüístiques] te n'adones molt quan fas servir un traductor automàtic, quan intentes traduir frases fetes, que has de saber no la paraula que denota, denomina una cosa: cadira, taula, etcètera, sinó alguna cosa que va més enllà. I la major part del missatge no és només descriptiu, sinó que té connotacions, pel to.. això és fins i tot una cosa que fins i tot quan traduïm prosa, hem de donar per suposat, o hem de suposar unes relacions entre els personatges, uns tons... no és el mateix un sí interrogatiu, que un sí afirmatiu que un sí amb tres signes d'exclamació. De fet, gràficament, ortogràficament, el llenguatge escrit és molt pobre, comparat amb una partitura [de música], perquè simplement hi ha comes i punts, hi ha poquets signes, n'hi podria haver molts més. I de fet, quan veus un guió de teatre, per exemple, té moltes acotacions, que et diu com s'ha de dir: això amb intensitat, això amb odi, això amb ràbia, això amb no sé què. Però això t'ha d'explicar com es transiten aquelles paraules, que tu podries traduir perfectament, però del que es tracta és de poder traduir bé aquest altre contingut que està com amagat, enganxat a les paraules.

Dius que pots saber una llengua però no necessàriament ser un bon traductor. Nida, diu en un assaig, que les persones bilingües, que ja parlen dues llengües, tenen com una predisposició a aquesta traducció perquè el seu cap l'ha estat fent sempre.

Bé, les persones bilingües tenen avantatges i tenen problemes. Si són realment bilingües perquè han viscut en les dues llengües, no conèixer-les, sinó viure-

les, poden saber que hi ha certes coses que es poden dir en francès i que no es poden dir en alemany. Però això és la traducció cultural, no la traducció purament lingüística. I de fet Nida, que és un dels teòrics moderns que va treballar sobretot traduccions de la Bíblia, ell és el primer, bé, dels primers, que fa servir una tecnologia que ell en diu **equivalència dinàmica**, em sembla recordar, que és que quan expliques una cosa, aquella cosa ha d'arribar a la persona a qui l'expliques i ha de servir perquè si aquesta persona no ho entén, si es tradueix paraula per paraula l'original però la persona a qui va destinada la traducció no ho entén, perquè no entén els referents, la traducció no serveix de res. I ell posa en algun lloc, per exemple, aquests exemples tan famosos de que quan ell tradueix la història sagrada del cristianisme, doncs diuen que Jesús va néixer en un pessebre, amb un bou i una mula, però això en una tribu de l'Amazònia no pots dir un bou i una mula perquè és com si diguessis amb un unicorn i un elefant. Aleshores ho canvien i posen animals que hi hauria en un corral d'allà, per animals que serien corrents per aquella gent. Que reflectissin la situació de pobresa, de quotidianitat. Els reis que arriben en camell, doncs poden arribar en piragua, o en burro, o en un elefant. Aquest és un cas extrem, però és una adaptació que es pot fer si es vol transmetre el missatge original.

O sigui, l'important és el missatge que es vulgui transmetre. És mantenir aquesta idea.

En una entrevista que vaig llegir seva, ja parlant només sobre la traducció poètica, diu que la poesia d'un poema és allò que roman a través de les traduccions en diferents llengües. Aquesta idea és fàcil de dir-la, però és difícil arribar a entendre un poema fins al punt de que fins i tot explicant-lo en una altra llengua la mantinguis [la poesia].

Sí, jo ho deia sobretot perquè normalment es diu que la poesia és la forma més concentrada com a gènere literari del llenguatge, on hi ha més connotacions, elusions, més sobreentesos, és impossible de traduir. Això és el que normalment es diu. I jo crec que és a l'inrevés. No que sigui fàcil (que no ho és) sinó que un poema que és un bon poema en la llengua original, segur que hi ha alguna cosa en l'original que tu pots traduir. En perdràs d'altres, perdràs connotacions, perdràs sonoritat, al·literacions, perdràs la mètrica, potser,

etcètera. Però si el poema és bo hi ha d'haver alguna cosa que siguis capaç de traspasar en la traducció, perquè si no arribes a traspasar res vol dir que el poema consistia només en aquelles coses que es poden perdre, que són justament el so, la rima, la mètrica, les referències culturals immediates, i això, trobo que des del punt de vista de la crítica literària doncs no és un bon argument en defensa d'una obra, perquè és una obra que està molt lligada a uns condicionants que són efímers.

A l'aparença, diguem.

Sí, un poema hauria de ser capaç de dir alguna cosa més, i aquesta cosa més és el poema.

Jaume Tur diu en un assaig ["Sobre la teoría de la traducción"], que Goethe va fer una traducció d'una obra italiana [*Il Cinque Maggio*, de Manzoni] que era de qualitat superior a l'original. Llavors, quan es diu que els traductors han de ser fidels al que l'autor vol transmetre, que no poden explicar més, és tan per bo com per dolent, o sigui, no pots fer una obra dolenta més bona, quan estàs traduït?

El més normal és que quan estàs traduït d'una bona en facis una de més dolenta. Podries fer-la més bona, però aquí bo i dolent són termes molt relatius. Hi ha autors que s'han difós, o que han triomfat gràcies a les traduccions, però potser perquè en el seu moment aquesta traducció en el seu moment d'arribada, va tenir un impacte o va tenir una força que no tenia l'original, a part de que el traductor fos bo. El cas de l'Edgar Allan Poe és el cas d'un autor nord-americà important, però potser no una primera figura, que si Baudelaire no l'hagués traduït al francès potser no s'hauria fet famós, en la història de la literatura. Es va fer famós per les seves traduccions a França, a Europa, en un moment en que la literatura i cultura franceses eren més importants, eren més visibles, tenien més pes que la literatura nord-americana, que era a les beceroles. Aleshores, el fet que es fessin unes traduccions d'aquell autor va fer que aquest fos assimilat al sistema literari francès. Això crec que ha passat a totes les èpoques. Hi pot haver una traducció que serveixi per difondre, per fer córrer l'original d'una manera que aquest per si sol potser no hauria aconseguit. La traducció intervé perquè una cosa sigui coneguda i funcioni. Fins ara mateix,

moltes coses de les literatures eslaves, asiàtiques no ens han arribat. Abans, quan no hi havia sinòlegs, que traduïssin al català, les coses [d'aquestes literatures] que es traduïen, es traduïen de l'anglès. Es feien traduccions indirectes. Això no vol dir que no funcionessin bé, però que la traducció pot ser un pont per apropar cultures. També pot servir per desvirtuar l'original, per deixar-lo irreconeixible. Hi ha una història molt llarga de traduccions que per les raons que sigui, perquè l'original havia estat censurat, perquè l'original no era prou conegut, o perquè era una edició dolenta, doncs han circulat mutilades i la gent les ha llegides i sense cap problema. Jo penso que és molt difícil trobar una llei per dir "això és d'aquesta manera". S'ha d'anar cas per cas i examinar les influències de cada cas.

Perquè llavors per exemple també hi ha el cas de Murakami que, en les traduccions en anglès, hi ha dos traductors i els lectors diuen que la bona és d'un, que la bona és de l'altre, i això no es pot fer, no? És com dir "aquesta obra és bona", "aquesta obra és dolenta". Més que bones o dolentes, hi ha obres que són treballades,...

Hem de tenir una opinió, uns arguments... potser sí que hi ha un traductor que és més bo que l'altre, però no passa res. Aquí en català hi ha diferents traductors de Murakami, un era Albert Noia, un gran traductor del japonès, però va arribar un moment que, o tenia massa feina o se'n va cansar i va fer les traduccions un altre. Com a traductor no pots estar sempre sotmès a, que seria bo, que cada autor tingués el seu traductor, però que no pots estar sotmès a això.

Els traductors són com els actors dels autors, doncs.

Sí, tu veus una obra de teatre i sempre has vist el mateix actor i acabes identificant aquell personatge amb aquell actor. I el dia que ho veus fet per un altre quedes una mica descol·locat. Hi ha un cas molt famós dins de la història de la traducció: el García Lorca va ser traduït a l'alemany per un home que va estar aquí durant la guerra i no sé si l'havia conegut, però que va aconseguir l'exclusiva de les traduccions alemanyes, ell tenia els drets del Lorca per traduir-lo a l'alemany, i tots els alemanys durant trenta anys han llegit Lorca a través d'aquest senyor, fins que als anys vuitanta-noranta va dir: "aquestes

traduccions són una merda". Donen una visió molt folklòrica, molt ensucrada que no és així... I aleshores va haver-hi un pleit perquè aquest senyor que tenia l'exclusiva, per treure-li els drets i tornar a fer aquestes traduccions. Ara ja fa uns anys que es tornen a fer. Vull dir que en un moment donat la idea que els alemanys tenien de Lorca era a través d'aquest senyor, a través del vidre, veien d'aquests colors que posava aquest senyor i era l'única que hi havia. La crítica, els historiadors, veien a Lorca d'aquella manera. Ara ho veuen a través d'uns altres que seran millors, pitjors, com deies tu abans, diferents, però també, s'ha d'explicar que aquest senyor ho va fer perquè va ser el primer que ho va fer, que tenia l'exclusiva, perquè el va potenciar, perquè va traduir el teatre, la poesia, i que potser sinó no hauria fet ningú. I li va donar un renom que potser sinó no l'hauria aconseguit. I han d'haver passat uns anys fins que algú ha dit: "Ep! Això potser s'hauria de millorar."

La divergència, l'expressió d'opinions de poder veure les coses des de més d'una perspectiva també s'ha de portar a la traducció, una mica.

Jo crec que aquest és un dels exemples bons, bons de la traducció, que t'obliga a veure les coses des d'una distància i cada cas en concret, per què és d'aquesta manera, per què s'ha fet així. Hi ha gent que diu que les traduccions s'han de refer cada vint anys, s'ha de fer una traducció nova, perquè la llengua de recepció ha canviat, etcètera. Això, segurament és cert, però això deixa sense explicar moltes coses. Per exemple, per què els lectors dels originals no tenen aquesta mateixa sensació. Tu agafes Carner, Sagarra, i potser sí que no és el català que parlem ara, però tu pots entendre, ho pots seguir i precisament té un regust d'època en que s'ha escrit. I si agafes el Tirant lo Blanc de Ramon Llull, encara molt més. Aquesta distància que el lector té respecte a l'autor en la mateixa llengua, per què no la pot tenir el que llegeix una traducció? El senyor que llegeix una traducció francesa del Quixot que s'ha fet al 1800 hauria de ser capaç de llegir la traducció al francès, com l'espanyol llegeix l'original del Quixot al 1600. I sembla que no sempre és així. Doncs aquí passa alguna cosa, potser la traducció és una cosa més evident que pot ser canviada, que pot ser refeta.

Bé, si agafem l'original de Shakespeare i una traducció contemporània, la veritat és que és més fàcil d'entendre la darrera. Però potser s'hauria doncs de mantenir aquesta distància entre les diferents èpoques, no? Encara que fossin traduccions. No pots modernitzar a Shakespeare com no pots fer vell a un autor actual.

Hauries de poder superar aquesta distància. I si no la superes doncs llegir una versió adaptada però aleshores hem de parlar com es fa l'adaptació. Tu pots adaptar a Shakespeare per fer *El somni d'una nit d'estiu* per uns nens a l'escola, o perquè la representi una companyia de teatre d'aficionats o per una companyia de professionals. En cada cas parteixes del mateix i estàs en el cas del poema que deia abans: estàs intentant transmetre el cor, el nucli de la mateixa cosa, però sota formes una mica diferents. Cadascuna d'elles adaptada per un grup diferent. I aquí, doncs la traducció ha de ser molt conscient dels objectius que té al davant, de què es proposa. Si treballes amb una novel·la que és contemporània i que va dirigida a lectors d'ara, doncs ho has de tenir en compte. Si treballes amb una obra del segle XIX, doncs estàs treballant amb una distància temporal que, em sembla a mi, et pots permetre posar paraules o construccions que siguin una mica més difícils, amb un lèxic una mica més rebuscat, perquè el lector ha de ser conscient que hi ha aquesta distància, no li pots donar. L'Àlícia al País de les Meravelles, quan l'Àlícia empaita al conill i es fica a la llodriguera i cau pou avall, no recordo que diu, però és alguna cosa així com "*Goodness gracious!*", una expressió que diu sense cap mena de connotació de res. Una nena d'avui en dia, si el posessis en llenguatge d'avui, aquesta nena que empaita un conill i que de sobte cau per un pou que no té fons i que va caient diria "Joder!". El que no pots fer tampoc és que una nena victoriana d'Anglaterra faci servir una expressió col·loquial de principis del segle XXI aquí a Catalunya, perquè aleshores estàs destruint el que és l'original. Aquest és l'equilibri que has de buscar. Per això deia que la lectura és molt important. S'ha de llegir bé per saber que diu l'original i saber el que tu et pots permetre.

S'ha d'apropar l'obra original al lector, però que aquest hagi de caminar una mica, per venir i entendre-la.

Jo crec que aquest és un repte, tu sempre estàs mesurant amb el possible lector que és el que li proposes i que és el que no. Igualment quan escrius. Penses si una cosa serà massa difícil, si no ho serà.. i està bé que pugui anar seguint però que hi hagi obstacles que ha de saltar. Si l'original és dur, doncs és dura la traducció, però també hi ha aspectes que si es tradueixen d'una manera molt fidel doncs, una cosa que no hauria de ser un entrebanc ho acaba essent pel lector de la traducció. Llavors es fa una petita ampliació. El nom concret d'un pastís es canvia per "pastís de poma", perquè així la gent ho entendreà, i a més no tenia cap altra funció que la de dir que hi havia un pastís de poma. Si aquest pastís té un nom important perquè té a veure amb l'acció posterior, doncs potser s'hauria de buscar una manera de dir-ho.

S'ha de saber escollir una mica el que és important i el que no. Aquesta primera lectura és molt important. Gairebé has de convertir-te en un amb l'autor.

Quan tu treballes traduint, quan et poses a picar el text, tu l'estàs reescrivint. Estàs intentant recrear l'original. No et pots deixar res i també vols crear els mateixos efectes de l'original. Un traductor ho veu d'una manera i un altre, d'una altra.

El fet de ser escriptor o poeta, llavors, també ajuda a poder mantenir aquestes idees de les que parlàvem.

Jo crec que tot traductor és escriptor. Els bons traductors solen ser gent que escriuen molt bé encara que ells no hagin fet mai obra de creació pròpia. Això no té res a veure, al contrari, de vegades hi ha escriptors que es posen a traduir i hi posen una mica de la seva collita, la marca de la casa. Una tendència seva cap a la manera d'adjectivar, de construir les frases. Hi ha traductors neutrals, que no aporten res, però que són molt bons perquè tenen un gran coneixement de la llengua d'arribada i un molt bon domini de l'original. Poso l'exemple de Carlos Manzano, un traductor castellà que ha traduït de l'italià, de l'anglès, del francès, del rus, ha traduït tot Proust, tradueix poesia de l'anglès, però no és un home que, que jo sàpiga, no ha escrit mai res original, però que domina molt la llengua, entén molt bé els originals, s'hi compenetra molt i busca un castellà pur, un castellà genuí... en alguns casos pot ser un

avantatge, ser escriptor, però també un perill si la teva creació pròpia acaba dominant per sobre de l'autor original.

També hi ha el cas de Carles Riba, que traduint l'Odissea del grec, amb trenta anys de diferència, fa dues versions completament diferents. Ell explica que en tot aquell temps ell ha après a canviar la seva lectura de l'original, ha canviat la seva percepció del català, ha agafat un ritme en català que considera que s'assembla més a la sonoritat grega d'Homer...

I ja per acabar, els traductors, com més bons són, menys els notes. Per tant, el fet que no siguin molt famosos és part de la feina o mereixen més reconeixement?

Tenir reconeixement sempre és bo. Hi ha aquesta ambigüitat, ja que solem dir que la millor traducció és aquesta que no es nota, que passa desapercebuda, però per altra hi ha també aquest voler significar alguna cosa, i això és difícil de combinar. Jo crec que està bé que la gent no se n'adoni, o que se n'adoni molt temps després que ha llegit una cosa. No adonar-se'n, per mi vol dir que les coses funcionen amb naturalitat, que no hi ha entrebancs, coses estranyes... coses que tampoc vols trobar en un llibre original. Però a nivell professional, en el món de la crítica, de les editorials, doncs podria, i hauria de ser més gran, perquè quan hi penses nosaltres llegim del rus, o llegim els clàssics grecs o llatins gràcies als traductors.

Interview with Sergi Ramírez (Lonely Planet translator)

How would you define the role of the translator?

First of all, I think that we are communicators, as we help to communicate and share the message of the texts we translate. But sometimes we also act as adapters, because we have to adapt translations to fulfil some requirements imposed by the customer, like a final text with a limited number of characters. Other times we have to guess and interpret what a text says, because there are many texts, especially handbooks, which have been written by non-native speakers and are difficult to understand.

What is the hardest part of your job?

I'm working as a freelance translator and sometimes it is quite hard to work alone from home without having contact with other people. Furthermore, I have no regular working hours and sometimes I'm free for a couple of days and then I have to work more than 12 hours a day for several days, including weekends.

The better the translator is, the less it has to be noticed. Despite that fact, do you think they should receive more recognition for the tasks they make, easing the communication between different languages and sharing knowledge?

I think that make the readers feel that they are not reading a translation is only a part of being a good translator, because a translation can be a text perfectly written that no one would say it is a translation and perhaps it is not faithful and accurate to the source text. Regarding the issue of recognition, it is true that translators don't get the recognition they deserve. For example, their name usually only appears in translated books, but not in another kind of texts, like handbooks, articles of magazines, texts of websites, etc. I think that every translation should be considered a copyrighted work and the name of the translator should accompany the work as creator/author of that text.

Do you think it is important the translator shares personal experiences with the author (have been to similar situations in the past) in order to

understand better their works? Or, in your case, does the fact that you have been in the places the travel guides you translate make it easier to do so?

I think that, in general, sharing personal experiences with the author is not as important as having some knowledge about the subjects the author is dealing with. In my case, as translator of travel guides among other kind of texts, I think that some years ago having been in those places would have helped me to translate the guides, but nowadays thanks to Internet you can solve any doubt without leaving home. For example, sometimes the authors describe things so rare, like the design of a shop or business, that you think it is impossible that they exist, but searching the Internet for images you see that they are true, and as the saying says, a picture is worth a thousand words.

Do you consider that translators have to be authors/poets in order to be good translators?

Well, the first thing translators have to do is to master perfectly the language they are writing in and that is the reason why I think that translators should only translate into their mother tongue, in my case Spanish and Catalan, although there are many people who translate into a language that is not their mother tongue and, in some cases, the resulting translation is not as good as it should be. As creators of a new text in a different language from a source text translators can be considered authors, but in my opinion we don't need special literary or poetry skills to do that, unless we are translating literature or poetry.

What's your opinion about machine/online translators?

I think that they are a useful tool, but it's very important to have in mind the kind of translations they provide. For example, they can be used to have a slight understanding of what a text says, like a piece of news you're interested in and that is written in a language you don't understand. The resulting translation can be useful for personal use. Furthermore, machine translators are improving rapidly with statistical methods and corpus of bilingual texts supporting the bilingual dictionaries they are based on and nowadays they are used to translate some simple texts with formulaic language and structures, like weather

reports. I only hope that in the future machine translation won't be used to translate all kind of texts and that translators won't be relegated to act as mere editors or proofreaders.

Do you think translation has a highly human component? The fact that the machine translators fail to make a great translation is because their lack of 'emotions'?

There is no doubt that translation has a highly human component like any other act of writing or speaking, and I think that, although machine translators are getting better and better, they won't be able to provide good translations of every type of text because they can't recognise things like puns, irony or humour. Furthermore, translators sometimes have to add footnotes or additional information to make clear some cultural references that otherwise wouldn't be understood in the target language, and I think that it is very unlikely that machine translators will be able to determine when a thing can be understood or not in another culture.

Questions about the role of the translator to Gemma Gorga López

Podries anomenar algun traductor o traductora?

Montserrat Abelló, Francesc Parcerisas, Dolors Udina, Antoni Clapés, Anna Casassas, Feliu Formosa, Xavier Farré, Feliu Formosa, Joan Ollé...

**Quin creus que és el paper del traductor dins del món de la literatura?
Consideres que haurien de rebre més atenció/prestigi?**

És un paper fonamental, ja que el traductor fa de pont entre dues cultures i ens acostava obres literàries a les quals, altrament, no tindríem accés. Com a lectors, volem saber què s'ha escrit i què s'està escrivint en aquest moment en altres llengües: forma part d'una riquesa que no ens podem perdre. Malauradament, el traductor ha rebut tradicionalment molt poca atenció, potser perquè encara es considera que la seva és una feina "mecànica", sense acabar d'entendre que en realitat és plenament creativa.

A nivell personal, prefereixes llegir obres originals, traduïdes (per algú en concret) o t'és indiferent?

Sempre que puc, prefereixo l'obra original, és clar. Però si he de recórrer a una traducció, em fixo en el nom de l'autor, per saber si me'n puc refiar o no (un bon traductor és un segell de garantia).